

Täysistunto

Torstai 23.9.2021 klo 16.00—18.20

5. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi päästökauppalain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 128/2021 vp

Lähetekeskustelu

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 5. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään talousvaliokuntaan.

Tässäkin lähetekeskusteluun varataan enintään se 30 minuuttia ja asian käsittelyssä noudatetaan aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja. — Ministeri Lintilä, olkaa hyvä.

Keskustelu

17.42 **Elinkeinoministeri Mika Lintilä** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tänään käsiteltävänä on hallituksen esitys laiksi päästökauppalain muuttamisesta. Hallituksen esityksellä pantaisiin täytäntöön muutettu komission täytäntöönpanoasetus kasvihuonekaasupäästöjen tarkkailusta ja raportoinnista sekä tehtäisiin tiettyjä päästökauppajärjestelmää sujuvoittavia kansallisia muutoksia.

Komission täytäntöönpanoasetuksen muutoksen myötä päästökaupassa kestävyyskriteerisääntely laajennettiin kattamaan biomassasta tuotetut kiinteät ja kaasumaiset polttoaineet uudelleenlaaditun RED II -direktiivin mukaisesti. Kestävyyskriteerisääntelyllä pyritään varmistamaan käytetyn biomassan kestävyys ympäristön kannalta.

Ehdotetun muutoksen myötä päästökaupassa biomassan nollapäästöisyyden ehtona olisi kestävyyskriteerin täyttyminen. Uudistuksen myötä biomassan, joka ei täytä kestävyyskriteerejä, katsottaisiin vastaavan päästöiltään fossiilisen hiilen päästöjä. Vastaavia vaatimuksia sovelletaan jo nykyisin bionesteiden osalta.

EU-velvoitteiden täytäntöönpanon lisäksi esityksellä toteutettaisiin päästökauppalakiin kansallisia uudistuksia, joiden tavoitteena on sujuvoittaa päästökauppajärjestelmän toimivuutta niin päästökauppaviranomaisen kuin toiminnanharjoittajan näkökulmasta. Esityksessä ehdotetaan laajennettavan muutoksenhausta huolimatta noudatettavien Energiaviraston päätösten määrää sekä täsmennettäisiin Energiaviraston mahdollisuutta takaisinperiä virheellisin perustein jaettuja maksamattomia päästöoikeuksia ja säädettäisiin takaisinperinnälle määräaika. Ehdotettujen muutosten olisi tarkoitus tulla voimaan vuodenvaihteessa.

Arvoisa puhemies! Toivon esityksen, joka on verrattain tekninen, saavan myönteisen vastaanoton eduskunnassa.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin, kiitoksia. Se kuullaan nyt. — Edustaja Koponen.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 103/2021 vp

17.45 Ari Koponen ps: Arvoisa puhemies! Esityksen myötä jatkossa myös biomassaa polttoaineena käyttävät voimalaitokset joutuvat päästökaupan piiriin ja niiden pitää osoittaa biomassan olevan tuotettu vähähiilisesti, joten oleellista on jatkossa kiinnittää huomiota siihen, että metsiämme ja niistä tulevia tuotteita pidetään myös tästä eteenpäin kestävyyskriteerit täyttävinä.

Puhemies! Päästökauppa itsessään on puhuttanut viime aikoina, ja sen kiristyminen on näkynyt markkinoilla päästöoikeuksien hinnan nousuna. Juuri nyt käynnistyneellä päästökauppakaudella on ollut huomattavia vaikutuksia energian ja polttoaineiden hintoihin, sillä se leikkaa päästöoikeuksien määrää merkittävästi. Esimerkiksi sähkö on tällä hetkellä kalliimpaa kuin koskaan aikaisemmin. Hinnannousun korvaava päästökauppakompensatio etenee useissa EU-maissa. Hienoa nähdä, että ministeri Lintilä on tänään täällä paikalla, ja kysyisinkin: mikä on hallituksen suunnitelma tässä asiassa?

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Junnila.

17.46 Vilhelm Junnila ps: Arvoisa puhemies! Jatkan tuosta, mihin edustaja Koponen jäi, eli päästöoikeuksista ja niiden hinnasta.

Ministerikin hyvin tietää, että kaasumarkkinat ovat myllerryksessä erityisesti Euroopassa ja myös itäisillä alueilla, ja tämä tietysti vaikuttaa kaikkeen. Erityisesti täällä Helsingissä vaikkapa vihreät ovat huomanneet omasta sähkölaskustaan, mitä se päästöoikeuksien hinnannousu on tarkoittanut vaikkapa Helenin kohdalla. Ylipäätään päästökaupan hinta on moninkertaistunut muutamassa vuodessa, ja on viitteitä siitä, että tämä tulee entisestään korostumaan jatkossa. Pyytäisinkin: voisiko ministeri arvioida sitä, mihin hinta vaikka ensi vuonna kehittyi ja mitä vaikutuksia tällä on meidän kotimaiseen energiantuotantoon ja siten myös vientimarkkinoille? — Kiitoksia.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Essayah.

17.47 Sari Essayah kd: Arvoisa puhemies! Minäkin haluan ministerille esittää kysymyksiä tästä biomassan kestävyyskriteerien määrittelystä ja siitä, miten se huomioi elinkaariajattelun. Nythän Suomessakin ollaan tosiaankin tekemässä investointeja biokaasun käyttöön, mikä on tietysti hieno asia — puhutaan siitä, että meillä maataloudessa olisi mahdollisuus saada lisätuloja sitä kautta, että biokaasua voitaisiin käyttää esimerkiksi sähköntuotantoon ja sillä tavalla parantaa maatalojen kannattavuutta. Mutta sitten biokaasun liikennekäyttö eli liikennepolttoaineena käyttäminen on kokenut kovan kolauksen nimenomaisesti näitten kummallisesti määriteltyjen kestävyyskriteerien kohdalta, koska siellähän lasketaan päästöt sieltä putken päästä eikä huomioida sitä koko elinkaarta silloin, kun puhutaan biokaasun käytöstä.

Olisin kysynyt ministeriltä, onko tässä mitään enää tehtävissä EU-tasolla, koska jos ajatellaan sitä, että Suomen vanha autokanta ei hetkessä kyllä sähköisty, niin sinällensä, jos meillä olisivat nämä konversiotuet edelleenkin käytössä ja olisi järkevää muuttaa autoja biokaasuautoiksi, se omalta osaltaan voisi olla yksi tapa, millä suomalainen liikenne olisi vähäpäästöisempää. Jos nämä kestävyyskriteerit on näin omituisesti määritelty ja katsotaan, että se ei olekaan enää päästötöntä, niin tässä tullaan kyllä hyvin kummalliseen, ikään kuin laskentasaännön määräämään pattitilanteeseen, jolla ei kuitenkaan oikeasti ole niitten

Pöytäkirjan asiakohta PTK 103/2021 vp

todellisten päästöjen kanssa mitään tekemistä. Tästä haluaisin kuulla, onko EU-tasolla enää mitään tehtävissä.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ministeri Lintilä, olkaa hyvä.

17.48 Elinkeinoministeri Mika Lintilä: Arvoisa puhemies! Kiitoksia kysymyksistä — hyvin ajankohtaisia.

Tulin tuossa muutama tunti sitten itse Sloveniasta energiaministereitten kokouksesta, ja näitä asioita siellä käsiteltiin. Erityisesti tämä energian hinta oli paljon tapetilla.

Tämä tilanne on aika mielenkiintoinen. Keski-Euroopassa kaasu on nimenomaan se, joka siellä herättää sen keskustelun. Siellä on useitakin syitä taustalla, ne ovat varmaankin nopea talouden kasvu, teollisuuden volyymin nousu, ja sitten tulevat ulkopoliittiset tilanteet, eli Venäjä suhteessa Ukrainaan: Venäjä ei käytä tällä hetkellä Ukrainan kaasua, mikä nostaa Keski-Euroopassa kaasun hintaa. Eli erittäin monimutkaista.

No, sitten taas meillä pohjoismainen pörssi: Tilanne on se, että keskeisiä syitä on erityisesti Norjan mutta myös Ruotsin vähäsateinen kesä, eli sitä vesivoimaa ei ole niin paljon tarjolla kuin normaalisti, ja se on nostanut hintaa samassa tilanteessa, kun meiltä taas myydään sitä ns. kalliimpaa energiaa sitten Keski-Eurooppaan, koska siellä on kysyntää. Eli meillä on tällainen ongelma tietyllä tavalla tässä kohtaa menossa. Kyllä tässä oikeastaan kaikki panokset pitää laittaa siihen, että meillä on kuitenkin turvattu energiatilanne talven ajan. Tämä on sellainen, jota varmasti tulee pitää silmällä.

Esimerkiksi päästökauppa ei sinällensä meillä hintaan vaikuta sillä tavalla, koska meidän sähköstä 80 prosenttia tulee nyt jo hiilivapaasti, niin että se päästökauppa ei nosta meillä sitä, mutta se nostaa sitten muualla, ja se voi sitä kautta kertaantua. Eli kyllä tämä aika vaikea yhtälö kaikinensa on.

Tähän edustaja Essayah'n kysymykseen — tämä on mielenkiintoinen, tämä on erittäin tärkeä: Kävin eilen komissaari Simsonin kanssa tästä pitkän keskustelun. Mehän ollaan vähän siinä tilanteessa, että meitä on Suomi ja Ruotsi, jotka ymmärtävät tämän tilanteen samalla tavalla. Ja kyllä komissaarin terveiset olivat oikeastaan, että avatkaa, kertokaa, mitä se tarkoittaa, eli EU:n tiettyjen toimijoiden on vaikeaa ymmärtää Suomen tilannetta — ja Ruotsin. Me ollaan aika lailla samassa tilanteessa, ja tätä yritetään nyt sinne nimenomaan avata ja jatkaa tätä ilmastopaketin jälkeistä aikaa. Sehän oli tullut komissioltta, ja nyt tämä menee parlamenttiin, ja tämä on vaikuttamisen paikka. Ehdottomasti meidän pitää panostaa entistä enemmän sinne bioenergian puolelle, oli se bioenergiaa, biokaasuja, mutta siellä on kuitenkin se meidän liikkumatila, johon meidän pitää entistä enemmän hakea panoksia.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin, kiitoksia. — Ja edustaja Koponen.

17.52 Ari Koponen ps: Puhemies! Vielä energian hinnasta: Ainakin Kreikka, Italia ja Ranska ovat uutisoineet suunnittelevansa satojen miljoonien eurojen tukipakettia auttaakseen yrityksiä, teollisuutta ja kotitalouksia, jotka eivät pian kykene maksamaan sähkölaskujaan. Onko hallituksella aikeita kehittää mekanismeja, joilla ilmastomuutoksen hillintätoimista pahiten kärsiville yrityksille, ihmisille ja alueille voidaan korvata sopeutumises- ta aiheutuvia kuluja?

Pöytäkirjan asiakohta PTK 103/2021 vp

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ja ministeri Lintilä.

17.52 Elinkeinoministeri Mika Lintilä (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ei ole tällaista keskustelua käyty, ja en usko, että tähän tilanteeseen tullaan. Tämä kuitenkin menee johonkin kausivaihteluun. Euroopassa on todellakin aika lailla erilainen tilanne nimenomaan tämän kaasun takia. Kaasu on selkeästi tulossa ongelmaksi. Juttelin eilen hyvin pitkään esimerkiksi Hollannin kollegani kanssa, ja heillä on erittäin iso ongelma. Briteillä on erittäin iso ongelma. Itse asiassa Kreikan kollegan kanssa juttelin myös, ja sieltä oikeastaan ainut myönteinen viesti oli se, että turismi on lähtenyt taas liikkeelle, mutta kyllä heillä tämä kaasupainotteisuus on ongelma.

Edustaja Koposen kysymykseen: Meillä ei ole sellaista, millä me lähdetäisiin. Se tilanne on itse asiassa aika vaikea: mikä se on, koska tämä on markkinoilta määräytyvä hinta. Millä hallitus reagoisi siihen? Aina voi sanoa, että lasketaan energiaverotusta. No, kukas sen sitten seuraavan kerran nostaa? Nämä ovat aika vaikeita kysymyksiä, ja itse en oikein jaksa uskoa tällaisiin nopeisiin ratkaisuihin. Tämä kuuluu sarjaan markkinoitten vaihtelu, ja nyt se on se, joka on kyllä erittäin epämiellyttävää monelle kuluttajalle.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Essayah.

17.53 Sari Essayah kd: Arvoisa puhemies! Haluan tässä tukea ministeri Lintilän näkemystä ja vähän varoittaakin edustaja Koposta siitä, että ei kannata hirveästi sosiaalipoliittisia keinoja ja energiapolitiikkaa lähteä keskenään sekoittamaan. Meillä tällä hetkellä itse asiassa Fit for 55 -paketti sisältää juuri tällaisen sosiaalipoliittisen rahaston, jonka kautta haluttaisiin ympäri Eurooppaa lähteä jakamaan energian hinnan painetta sosiaalipoliittisilla töillä. Meillä kuitenkin on aina Suomessa ollut ensinnäkin se ajatus, että sosiaalipoliittikka kuuluu kansallisvaltioitten kompetenssiin, ja siksi toisekseen se, että näitä kahta asiaa ei kyllä kannata toisiinsa sotkea. Siinä mielessä on vaikea sanoa, onko kysymys lyhytaikaisesta vaihtelusta vai pidempiaikaisesta vaihtelusta.

On myöskin ymmärrettävä se fakta siellä taustalla, että kun me tehdään tällaista ilmastopolitiikkaa, jossa ei ehkä ajatella aina pidemmän ajan vaikutuksia, ja on aivan selvää, että meillä on suuri paine saada päästötöntä sähköä tällä hetkellä EU:ssa, niin on aivan selvää, että totta kai energian hinta nousee, koska ei sitä päästötöntä sähköä tällä hetkellä rajattomasti ole annettavana. Siinä mielessä uskon, että tämä energian hinnan nousu saattaa olla pidemmänkin aikainen trendi — erityisesti, kun me koko ajan puhumme siitä, että meidän pitää pystyä esimerkiksi valmistamaan vaikkapa päästötöntä terästä, joka vaatii valtavat määrät päästötöntä sähköä, eikä kukaan ole ajatellut sitä, onko meillä sitä kapasiteettia valmistaa tämän tyyppistä päästötöntä energiaa. Siinä mielessä voisi sanoa, että kysymys on aika pitkälle ulottuvista kerrannaisvaikutuksista.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Junnila.

17.55 Vilhelm Junnila ps: Arvoisa herra puhemies! Tuossa edustaja Essayah mainitsi teräksen, mistä tietenkin tuli mieleen Raahen terästehdas ja SSAB. Olisin ministeriltä kysynyt, ellei hän äsken olisi kiirehtinyt pois, mikä tässä oli tarkoituksena, että Solidiumista siirrettiin tämä omistusosuus valtioneuvoston kanslian alaisuuteen. Sillä tällä on merkitystä

Pöytäkirjan asiakohta PTK 103/2021 vp

erityisesti teollisuuden kannalta. Toivottavasti ministeri palaa asiaan sitten seuraavalla kerralla.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin talousvaliokuntaan.